

Marknad
Niklas Kallin

Elmarknadsrådets möte den 13 november

Plats

Svenska Kraftnät (Körsbärsrummet)
Jämtlandsgatan 99
162 15 Vällingby

Närvarande

Bo Krantz, Svenska Kraftnät (ordf.)
Niklas Kallin, Svenska Kraftnät (sekr.)
Magnus Stephansson, Svenska Kraftnät
Tony Rosten, Energimarknadsinspektionen
Magnus Thorstensson, Svensk Energi
Håkan Feuk, E.ON Energy Trading
Lars Johansson, Banverket
Jonas Almquist, Bergen Energi
Set Persson, Vattenfall AB
Magnus Thysell, Lunds Energikoncernen AB
Per Nordlund, Statkraft Sverige
Jan Karlsson, Vattenfall Eldistribution

Ej närvarande

Urban Hammarstedt, Nord Pool Spot
Evalotta Stolt, Vargön Alloys
Magnus Sjövik, Öresundskraft Energy Trading
Brynolf Alexandersson, Holmen AB
Mats Ählberg, Fortum Distribution

Minnesanteckningar

1. Dagordningen fastställs

Frågan om användandet och eventuell fondering av flaskhalsintäkter lyftes och lades till under *punkt 10 Övriga frågor*. Dagordningen godkändes med detta tillägg.

2. Föregående mötesprotokoll

Föregående minnesanteckningar gick igenom och kommenterades. (Anteckningarna, *Minnesanteckningar 081113*, bifogas.)

Arbetet med att ta fram en ny tariffstruktur inför 2010 har avstämts gemensamt med Statnett som också undersöker en eventuell förändring av stamnätstariffen. För svensk del ser det inte ut att bli någon omvälvande förändring av tariffstrukturen, men inget är ännu bestämt och ytterligare utredning återstår innan ett konkret förslag presenteras.

Ingen speciell hänsyn till vindkraft planeras för tariffen.

Som svar på fråga förklarades att det för närvarande inte planeras någon harmonisering av tarifferna på nordisk eller europeisk nivå, dock sker viss samordning.

Minnesanteckningarna godkändes utan ändringar.

3. Balansansvarsavtalet 2010

a. Övergripande arbetsplan

Den övergripande tidsplanen för Svenska Kraftnäts arbete med att ta fram ett avtal om balansansvar – för tidsperioden som inleds den 1 november 2009 – presenterades. (Presentationen, *BA 2010*, bifogas.)

b. Förslag till ändringar – diskussion

I syfte att fånga upp synpunkter och idéer om balansansvarsavtalet uppmanades rådet att ge förslag på ändringar för Svenska Kraftnät att se över inför kommande års avtal.

En övergång till tillsvidareavtal, i stället för nuvarande ordning där avtalet tecknas på årsbasis, efterfrågades. Arbetet med att se över vad en sådan ändring skulle innebära, samt hur det skulle kunna gå till, utreds för närvarande av Svenska Kraftnät. Vidare diskuterades avtalets datum för ikraftträdande. Den 1 januari föreslogs som alternativ (i stället för det gällande datumet den 1 november) men övergavs då det ofta kan vara riskabelt att införa nya ändringar vid detta datum.

Mot bakgrund av det troliga avvecklandet av Nordel i dess nuvarande form lyftes frågan om vidare steg i den nordiska harmoniseringen av balanstjänsten.

De nordiska systemansvariga jobbar nu med en harmonisering av reglerkraftmarknaden, mer specifikt med bland annat monitorering av densamma.

Det föreslogs också att Nord Pool Spot skulle kunna knytas närmare balansansvarsavtalet och elmarknaden, medan Svenska Kraftnät i första hand skulle hantera de tekniska delarna. Förslaget fick visst stöd som konceptuell idé, bland annat då det antogs att det skulle kunna öka transparensen och förbättra marknadsövervakningen.

Vidare förordade vissa av medlemmarna att vindkraft borde avräknas enligt 1-prismodellen, antingen genom en egen balans eller genom att räknas som negativ förbrukning i förbrukningsbalansen. Förslaget ska utredas av Svenska Kraftnät.

Det påpekades att det krav som ställs i balansansvarsavtalet om att den balansansvarige ska vara i balans vid drifttimmens början bör ses över. I stället skulle balans krävas vid Elspot, dvs. dygnet innan driftdygnet. Det huvudsakliga argumentet är att det kan vara samhällsekonomiskt och miljömässig ineffektivt att den enskilde aktören tvingas köra egna resurser för att klara av att hålla balansen istället för att låta Svenska Kraftnät göra nödvändiga regleringar enligt principen att den billigaste körs först. På detta sätt skulle sannolikt likviditeten på reglerkraftmarknaden förbättras och förtroendet för reglerkraftpriserna ökas. Å andra sidan leder denna hantering sannolikt till större obalanser i systemet och försämrad likviditet på Elbas. Med förslaget får Svenska Kraftnät utvidgat uppdrag. Frågan lyftes redan i våras men det bedömdes då att det inte fanns tillräcklig framförhållning för utredning, dessutom ansågs det nödvändigt att stämma av med övriga nordiska systemansvariga för att nå en gemensam syn. Frågan kommer att utredas under kommande arbete.

Ett per e-post inkommet förslag om ett fast, dvs. icke varierande, obalanspris istället för rådande modell presenterades. Förslaget fick inget stöd i rådet.

Mätning av produktion i så kallade icke koncessionspliktiga nät har redan tidigare lyfts av Svenska Kraftnät som en trolig kommande ändring. Det utreds för närvarande hur och när en sådan ändring skulle kunna bli aktuell, men ingen ytterligare information presenterades.

4. Nordiska ministerrådets förslag om fler prisområden i Norden – synpunkter och diskussion

I den kommuniké som följde det Nordiska Ministerrådets möte i slutet av september kommunicerades att den nordiska elmarknaden bör delas upp fler prisområden för att ytterligare integreras och i förlängningen uppnå en gemensam slutkundsmarknad. Svenska Kraftnät förväntar sig nu inom kort att få ett uppdrag att ta fram en genomförandeplan för en sådan uppdelning av Sverige.

Svenska Kraftnät efterfrågade nu synpunkter från rådet att ta med vid den utredning i ärendet som i så fall kommer att göras.

Ett betydande motstånd mot förslaget uttrycktes från flera av rådets medlemmar. Det argumenterades att man, för att ha en fungerande marknad, som konsument måste kunna hantera sina risker, vilket ansågs svårt med fler prisområden. En uppdelning av Sverige skulle bland annat innebära att elleverantörerna tvingas ha olika elavtal för kunder i olika delar av Sverige. Även aspekter om försämrad konkurrens lyftes som skäl i sammanhanget.

Ytterligare argument som hävdades var att en uppdelning försvårar marknadsintegrering och arbetet mot en nordisk slutkundsmarknad.

Det påpekades vidare att marknaden för CfD¹ inte fungerar tillfredsställande eftersom likviditeten är för låg. Ett förslag som lagts fram av EFET² innebär att de systemansvariga skulle kunna sälja FTR³ och därigenom öka utbudet av finansiella kontrakt samt eventuellt minska problematiken kring flaskhalsintäkter.

Motsatsen, dvs. att fler prisområden innebär en mer marknadsmässig lösning som är bättre för elmarknaden, fann också visst stöd i rådet. Ett sätt att förbättra situationen skulle också kunna vara att vikta systempriset till de olika prisområdena.

I sammanhanget kommenterades slutligen det förslag som nyligen lades fram och som innebär landet i ett första steg delas upp i budområden för att bestämma flödena mot angränsande länder, i ett andra steg beräknas sedan ett gemensamt pris för hela landet. Rådets medlemmar menade att det här förslaget kan få diverse farliga och negativa konsekvenser och uppmanade Svenska Kraftnät att inte ta det i beaktande.

Svenska Kraftnät tror att uppdraget att dela in Sverige i prisområden kommer att emottas i regleringsbrevet strax innan jul. Ett eventuellt införande ligger dock sannolikt ett par år framåt i tiden.

5. Aktivering av effektreserven

Nuvarande status i frågan om hur effektreserven ska aktiveras presenterades. Då en harmoniserad lösning med Finland har aktualiserats bedrivs arbetet gemensamt med Fingrid. Vissa svårigheter med reglermyndigheten i Finland, Energimarknadsverket (EMV), har dock uppstått längs vägen till följd av den synnerligen detaljerade finska lagstiftningen. Denna förankring har tagit en del

¹ Contact for Difference

² European Federation of Energy Traders

³ Financial Transmission Right

tid i anspråk, varför den föreslagna ordningen kan bli aktuell för införande tidigast i januari 2009.

Vidare måste förslaget godkännas av NVE (i egenskap av reglermyndighet för Nord Pool Spot) eftersom det kan innebära förändringar i de regler och rutiner som tillämpas vid ansträngda situationer vid prisberäkningen på Elspot. Svenska Kraftnät kommer tillsammans med Fingrid och Nord Pool Spot inom kort att träffa NVE för att presentera förslaget, svara på frågor och verka för ett snabbt godkännande.

Nuvarande hantering kommer alltså gälla åtminstone till årsskiftet 2008/2009. Information om införande av den nya ordningen kommer att publiceras i god tid före implementeringen.

6. Reviderad effektbalans

Svenska Kraftnät informerade om orsakerna till att effektbalansen reviderats samt om resultatet av gjorda revideringen. (Presentationen, *Effektbalans 081113*, bifogas.) Den nya balansen innebär en något minskad marginal jämfört med den ursprungliga.⁴

Rådets medlemmar efterfrågade mer information om bakgrunden till de presenterade siffrorna, exempelvis vad som varit källa till informationen och hur siffrorna beaktats. Angående principerna bakom siffrorna förklarades bland annat att kärnkraft förutsätts ha 100 % tillgänglighet, medan övrig produktion har beräknats med viss reducering av kapacitet för att ge utrymme till att en del av produktionen kan vara avställd och liknande. Under en så kallad 10-årsvinter minskar mottryckeffekten på grund av att då värme körs maximalt kan normalt inte maximalt med el produceras samtidigt.

Det hävdades vidare att vissa resurser inte kommer att vara tillgängliga under delar av vintern varför vissa ytterligare avdrag från balansen skulle kunna vara lämpliga. Svenska Kraftnät förmedlade att man ska försöka vara mer transparenta med vad som ingår i effektbalansen samt att beskriva ingående poster bättre.

7. Nordiska frågor – Harmonisering och monitorering av balanstjänsten

Nuvarande nordiska harmoniseringsprojekt, harmonisering av balansregleringen, presenterades. (Presentationen, *Nordisk harmonisering 081113*, bifogas.)

Synpunkten att monitorering borde utföras av reglermyndigheterna, inte de systemansvariga, fördes fram. NordEnergi och NordReg driver dessa frågor

⁴ En rapport om den nordiska effektbalansen finns tillgänglig på Nordels hemsida (www.nordel.org).

och visst samarbete mellan parterna finns. ERGEG⁵ är aktiva inom det här området och nya guidelines kan möjligen komma från ACER⁶ redan nästa år. Svenska Kraftnät menade att man rört sig mot marknaden och utreder hur monitoreringen skulle kunna förbättras.

8. Europafrågor – information

Svenska Kraftnät informerade om bildandet av ENTSO-E samt om den övergripande strukturen för organisationen. Överst i hierarkin kommer det att finnas en General Assembly med medlemmar från alla systemansvariga. Nästa steg är en Steering Board med ca 10 medlemmar inklusive ENTSO-E's President och vice President. Själva arbetet inom organisationen kommer i första hand att bedrivas av tre kommittéer, Market, System Operation och System Development samt en juridisk grupp. Under respektive kommitté finns dessutom ett antal arbetsgrupper.

Det är ännu osäkert vad bildandet av ENTSO-E kommer att få för konsekvenser av Nordel, men det är sannolikt att organisationen i dess nuvarande form kommer att upplösas. I sammanhanget berättades också att de nordiska reglermyndigheternas samarbetsorgan, NordReg, kommer att bestå, åtminstone har inget annat förmedlats ännu.

9. Information från Nord Pool

Nord Pool Spot hade till rådets sammankomst skickat över bilder rörande handelsstatistik och liknande, vilka presenterades. (Presentationen, *Nord Pool Spot 081113*, bifogas.)

10. Övriga frågor

a. Flaskhalsintäkterna och tariffen

Affärsverket Svenska Kraftnät är en del av svenska staten vilket medför att överskjutande vinster inte kan vidareflyttas från ett år till ett annat. De intäkter den systemansvarige får från flaskhalsintäkter förväntas användas antingen till investeringar, mothandel eller till att sänka tarifferna. Eftersom Svenska Kraftnät endast i mycket begränsad utsträckning har möjlighet att ändra tarifferna under innevarande år och eftersom nya nätinvesteringar (för att minska flaskhalsarna) löper under flera år innebär det faktum att vinsterna inte kan fonderas ett problem.

Under 2008 har Svenska Kraftnät haft ovanligt stora flaskhalsintäkter. Med anledning av det togs beslutet att minska tarifferna för resterande del av 2008. Totalt innebär det minskning av intäkter med uppskattningsvis 180 MSEK. Viss diskussion har efter beslutet hållits kring huruvida det är rätt kunder som fått skörda dessa vinster och ytterligare dialog med aktörerna vid den här typen

⁵ European Regulators' Group for Electricity and Gas

⁶ Agency for the Cooperation of Energy Regulators – den gruppering av reglermyndigheter som bland annat kommer att ersätta nuvarande ERGEG

av beslut efterfrågades. Enligt den information Svenska Kraftnät tagit del av kommer dock merparten av nätföretagen att sänka sina tariffer som följd åtgärden, varför den ändå kan förväntas komma konsumenterna till godo.

Ett förslag om att låta en del av vinsterna ligga kvar hos Nord Pool Spot lades fram. Förslaget innebär dock ingen lösning på problemet då ju Svenska Kraftnät i så fall skulle ha motsvarande fordran hos Nord Pool Spot. I sammanhanget efterlyses slutligen ett längre perspektiv än de tillfälliga lösningar som sänkta tariffer innebär. Dessutom kommer möjligheten till tariffsänkningar att tas bort i och med ikraftträdandet av det tredje energipaketet. Ett sätt att lösa problemet kan vara att bolagisera Svenska Kraftnät.

b. Förlustupphandlingen

Svenska Kraftnät har nu upphandlat de förluster som uppstår i stamnätet. Den nya leverantören är Statkraft, vilket blev officiellt under dagen för mötet.

c. Ny organisation på SvK

Bo Krantz kommer att sluta som chef för Marknadsavdelningen för att i stället leda en nybildad avdelning som ska jobba med frågor av särskild prioritet, t.ex. beredskap och samordning av internationella frågor. Ny chef för Marknadsavdelningen blir Magnus Stephansson som därmed tar över rollen som ordförande i Elmarknadsrådet.

11. Kommande möten

Elmarknadsrådets nästa möte hålls i Räcksta den 4 mars 2009.

Bilagor

- Punkt 2: *Minnesanteckningar 080917*
- Punkt 3: *BA 2010*
- Punkt 6: *Effektbalans 081113*
- Punkt 7: *Nordisk harmonisering 081113*
- Punkt 9: *Nord Pool Spot 081113*